

ИНДУСТРИАЛДЫ МӘДЕНИЕТ

ИНДУСТРИАЛДЫ МӘДЕНИЕТ

- **Индустриалды мәдениет**
- Индустириалды мәдениеттің экономика, саясат, әлеуметтік және рухани өмір салаларында ерекше сипаттамалары бар, олар барлық жағынан дәстүрлі мәдениетке қарсы тұрады. Жаңартылған (индустириалды) мәдениеттің қалыптасуы 16 ғасырда басталды. Батыс Еуропада және өзінің апогейіне 20 ғасырдың ортасында жетті, бұл қазіргі заманғы еуропалық мәдениеттің күйіне және әлемдік өркениеттің негізіне айналды.
- Индустириялық қоғам машиналық өндіріс қол еңбегін алмастыратын жаппай өндірісті құратын болады. Заттар шебердің ерекше өнімі болудан қалады, бірақ сериялы түрде шығарылады және белгілі бір стандарттарға сәйкес келуі керек. Машина өндірісі дәстүрлі қоғамдарда қолданылатын адам мен жануарлардың бұлшықет энергиясын, сонымен қатар жел мен суды алмастыратын жаңа энергия көздерін пайдалануды талап етеді. Бу қозғалтқышын пайдалану басталды, ол энергияның үлкен секірісіне айналды және кейінірек пайда болатын ішкі жану қозғалтқыштарына, электр энергиясына және одан әрі - 20 ғасырдың ортасынан бастап қолданылып келе жатқан атом энергиясына дейін жол ашты.
- Капиталистік өндіріс тәсілі мен күрделі технологияны қолдануға негізделген жаңғыртылған мәдениет дәстүрлерден бас тартуға мәжбүр, өйткені ол үнемі жаңармай өмір сүріп, қалыпты дами алмайды. Жаңарған мәдениеттің ең маңызды ерекшелігі - дәстүрлерден бас тарту және инновацияға бағдар деп айтуға болады.

- Адамның ойлауы түбегейлі өзгереді: антропоморфтық бейнелердің рөлі төмендейді, адам өзін қоршаған әлемге қарсы бола бастап, өзін табиғаттың бір бөлігі деп санауды тоқтатады. Ойлау да, тіл де барған сайын абстрактілі сипат алады, адам санасы әлемін күрделендіреді, сол арқылы нақты әлемді одан алшақтатады. Бұған табиғатты, қоғамды және адамды зерттеу объектілері ретінде қарайтын дамушы ғылым ықпал етеді. Жаңа дәуірдегі дүниетанымда заңдылықтарды адам мен қоғамның пайдасына зерттеуге және пайдалануға болатын дүниежүзілік механизм суреті басым болды деп кездейсоқ емес. Өнеркәсіптік қоғам мен мәдениетте прогреске, әсіресе ғылыми прогреске деген кең таралған сенім бар.
- Жаңа әлеуметтік жағдайлар нақты мәдени құндылықтардың қалыптасуын анықтайды. Бұл сәттілікке жету бағыты, астаналардың, мәртебелердің және басқалардың бәсекелестігі, сайып келгенде, тағы бір сипаттамалық белгіні тудырады - индивидуализмге бағдар, оның ішінде жеке тұлғаның құқықтарын, оның қоғам мен мемлекеттен бостандығы мен тәуелсіздігін мойындау.
- Жаңартылған мәдениеттің дамуының басты нәтижесі - адамның тиісті саяси-құқықтық құжаттарында бекітілген азаматтық, саяси және меншік құқығына кепілдік беретін демократиялық қоғамның қалыптасуы.
- Индустриалды қоғамға терең қайшылықтар да тән. Ең күрделі проблема - бұл адамды еңбек құралын бұрынғы тартымдылығынан айыратын өндіріс құралдары мен өнімдерінен алшақтату. Бұл процесс конвейер өндірісінде шарықтау шегіне жетеді, мұнда жұмысшы күні бойы бір операцияны жасауға мәжбүр болады. Өндіріс сферасынан иеліктен айыру қатынастары әлеуметтік нормалар мен адамдар арасындағы қатынастарға таралады және бюрократиялық мемлекеттік аппараттың азаматтардың үстемдігінде айқын көрінеді. Осы адамда пайда болатын дәрменсіздік пен тәуелділік сезімдері аномия мен девиантты мінез-құлықтың себебі болады. Өнеркәсіптік қоғам мен мәдениеттің осы және басқа да көптеген мәселелері философтар мен мәдениеттанушылардың талдауы мен сынына айналды.

- **Индустриалды мәдениет. 18 ғасырдың екінші жартысында дамыған елдерде, ең алдымен Англияда және АҚШ-та өнеркәсіптік революция басталды, бұл машиналарды өндірісте қолданудың тез өсуін білдірді. Біріншіден, бу машинасы Англияда ойлап табылды (1778), ол әр түрлі салаларда бірден қолданыла бастады. Содан кейін оның негізінде жаңа көлік құралдары құрылды, Англияда паровоз (1804), ал АҚШ-та пароход (1807).**

ПОСТИНДУСТРИАЛДЫ МӘДЕНИЕТ

- Постиндустриалды мәдениет - бұл индустриалды қоғамның одан әрі эволюциясының нәтижесі. Бірқатар дамыған елдерде бұл ауысу XX ғасырдың соңғы үштен бірінде басталды, сондықтан мәдениеттің жаңа түрінің кейбір белгілері бұрыннан бар.
- Постиндустриалды қоғам түсінігі АҚШ-та 1950 жылдардың аяғында тарала бастады. пайда болған жаңа тенденцияларға байланысты. Алдымен мәдениеттің жаңа түрі ғылыми-техникалық революциямен байланысты капитализм дамуының келесі сатысы ретінде қарастырылды, соның арқасында еңбек өнімділігі артады, жұмыс уақыты қысқарады, адамның әл-ауқаты жоғарылайды. Бірақ 1960 жылдардың аяғы мен 70 жылдардың басында. батыстың ірі ойшылдары Д.Белл, Р.Арон, З.Бжезинский, Э.Тофлер постиндустриалды қоғамды тек техникалық салада ғана емес, сонымен бірге мәдениеттің барлық басқа салаларында қайта құрулармен ерекшеленетін адамзат дамуының сапалы жаңа кезеңі ретінде қарастыра бастады. Сонымен қатар, адам өмірінің жақсаруымен қатар, мораль нормалары мен әлемдік өркениеттің негізгі құндылықтарын өзгертпей шешуге болмайтын жаһандық проблемалар пайда болады.
- XX ғасырдың екінші жартысында. постиндустриалды мәдениеттің негізгі ерекшеліктерін бөліп көрсетуге мүмкіндік беретін бұл өзгерістер орын алды. Біріншіден, басымдылықтар өзгереді, материалдық өндірістің қажеттіліктері жоғала бастайды, бұл адамға және оның қажеттіліктеріне орын ашады. Екіншіден, меншіктің жаңа түрі пайда болады - зияткерлік меншік, шығындар ғылым, білім, әлеуметтік қамсыздандыру және денсаулық сақтау пайдасына қайта бөлінеді. Үшіншіден, дамыған елдердегі үлесі халықтың 50% -нан асатын орта тап өсуде; Осыған байланысты бұрынғы сыныптық құрылымдар ыдырап, тәрбиелік, кәсіптік, этникалық, конфессиялық және басқа сәйкестіліктер елеулі бола түсуде. Төртіншіден, жаңа мәдениет плюрализм принциптеріне негізделген, ол барлық салаларда - саясатта, діни өмірде, өнерде, сәнде көрінеді. Осыған байланысты ауқымды сериялы өндіріс өткеннің еншісіне айналуға, оның орнына шағын сериялы өндіріс кең таралуға, ал өнімнің саны оның сапасымен бірдей маңызды болмай қалады. Плюрализм бұрынғы мәдени астаналар мен орталықтардың рөлінің төмендеуінен және провинцияның рөлінің артуынан да көрінеді.
- Постиндустриалды қоғам - бұл «экранды» қоғам. соңғы компьютерлік технология, ақпарат құралдары және байланыс негізінде. Осының арқасында көптеген ақпарат қол жетімді болады, әлемдік мәдениет белсенді қалыптасады, жаһандану процестері дамып келеді. Бірақ сонымен бірге, мемлекеттік бюрократиялық құрылымдардың, сондай-ақ ұйымдар мен ақпараттық ағындарға қолы жететін адамдардың қоғамдық сананы манипуляциялау мүмкіндігі арта түседі. Сонымен қатар, «экран» адамның жаңа түрін қалыптастыра отырып, кітапты көбірек алмастыруда.
- Постиндустриалды мәдениет қарқынды өзгеруді жалғастыруда, бірақ мәдениеттің бұл түрі дамыған бірнеше елдерді ғана қамтиды, ал қалған елдер осы өзгерістерден тыс қалады.